

EL TRACTAMENT DE LA LLENGUA EN L'ESTATUT D'AUTONOMIA VALENCIÀ

per Lluís B. POLANCO ROIG

del Servei d'Estudis i Planificació Social de la Diputació Provincial de València

---

Des que sorgí el valencianisme polític i la reivindicació d'un Estatut d'Autonomia per al nostre poble, aquest ha suposat, al costat de l'exigència d'institucionalització política d'un País Valencià amb poders propis, una exigència de canvi en la situació legal de la llengua, marginada i, de vegades, perseguida des de la pèrdua de la nostra independència política. Un canvi legal que permetés i, encara més, afavorís, la normalització social de la llengua catalana al País Valencià.

Per a qualsevol valencià conscient, la normalització de l'idioma ha estat sempre un dels principals objectius que donen sentit a l'autonomia. Es pot veure en el tractament que del tema es fa, amb més o menys encert, en les successives i relativament nombroses redaccions dels projectes d'Estatut. Aquests tractaments ja han estat estudiats en altres llocs (*Els estatuts del País Valencià*, per J. Ll. Blasco; *La Administración y la lengua: el caso valenciano*, per Ll. Aguiló Lúcia, etc.). El cas és que qualsevol Estatut d'Autonomia, ara i ací, ha de tractar el tema i resoldre'l d'una manera satisfactòria per a la nostra llengua.

En aqueix sentit, l'Estatut d'Autonomia actualment vigent s'enfronta amb aquestes expectatives.

Fracàs de l'assimilisme

L'aprovació d'una Constitució que permet l'autonomia de les regions i nacionalitats de l'Estat, i que deixa la porta oberta a l'oficialitat de les llengües minoritàries d'aquest, representa l'acceptació del fracàs de la política assimílista que havia intentat des de fa temps, i sobretot en els darrers quaranta anys, l'Estat espanyol. O almenys el fracàs d'aquesta política tal com havia estat plantejada. La nova democràcia ha rebutjat, formalment, aqueixa actitud, que ha substituït per una regulació legal de l'ús de les llengües peninsulars.

Caldrà veure quins, i amb quines conseqüències, han estat els principis que han inspirat aqueixa regulació.

Models democràtics

Partint del reconeixement formal i oficial de les llengües minoritàries es poden seguir diversos models: fonamentalment el personal i el territorial.

Segons el model personal, basat en la personalitat dels drets lingüístics, dins un estat multilingüe els parlants poden beneficiar-se dels serveis públics (administració, justícia, educació, etc.) en la pròpia llengua en qualsevol lloc de tot el territori de l'estat. Això suposa una cooficialitat de les diverses llengües en tot l'estat, i, per tant, deixar l'ús efectiu d'una o altra llengua en tots aqueixos àmbits a l'elecció personal i subjectiva del parlant i, en definitiva, al «lliure joc» que la demanda lingüística impose.

L'aplicació d'aquesta fórmula personal només resulta operant quan es juga tan sols amb dues llengües, almenys com a predominantment oficials (altrament l'Administració ha de suportar una multiplicació molt costosa), i exigeix dues condicions en la situació de les llengües: la dispersió dels grups lingüístics, és a dir, la no-concentració d'uns parlants en uns territoris ben definits, enfront dels altres parlants; i l'equiparació, en potencial humà, cultural, en possibilitats de difusió o recolzament polític, d'aqueixos grups lingüístics. Si no és així, la política personal afavorirà previsiblement i situarà en una posició de major predomini encara la llengua del grup lingüístic més concentrat geogràficament i/o el que disposava de bon antuvi d'unes millors condicions (més parlants i difusió interna, recolzament del poder, adaptació a les noves condicions tecnològiques...). És un fet ben comprensible: en igualtat de possibilitats el parlant triarà i acabarà parlant només la llengua que li arriba més sovint, amb més possibilitats d'ús, amb més prestigi i més adequada a les seues necessitats d'expressió.

Amb aquesta discriminació «de facto» a la llengua en inferioritat de condicions, el principi d'elecció personal ha eliminat pràcticament el gaèlic d'Irlanda, tot i que legalment gaudeix de cooficialitat amb l'anglès, que no ha deixat d'avançar esfereïdorament des de la declaració de la independència, curiosament. Un exemple ben allisonador. També a Bèlgica el flamenc-neerlandés reculava, amb l'aplicació d'aquesta fórmula, enfront del francès, però les tensions produïdes i l'enèrgica reacció neerlandòfona que suscità han menat a la substitució per l'altre model lingüístic, el de la territorialitat.

Aquesta fórmula consisteix en la definició precisa dins un estat de les zones on ha de ser prioritari l'ús d'una o altra llengua en els serveis públics, mitjans de comunicació, administració i ensenyament. És l'administració central la que tindrà com a llengües igualment oficials les de tots els territoris, puix que serveix a tots; i les relacions entre l'administració regional i la central es fan en la llengua de cada territori. Així mateix l'escola es fa en la llengua territorial, i tendeix a la inserció en la llengua colectiva de les minories de llengua distinta. L'aplicació d'aquest model no és obstacle perquè siguin reconeguts uns drets

lingüístics individuals (a les relacions amb l'administració, la informació i l'educació en la llengua pròpia) de les minories de llengua distinta, sobretot mentre aqueixa integració no es produeix.

A diferència de la política personal, la fórmula territorial serà especialment recomanable quan hi ha una alta concentració territorial dels parlants de cadascuna de les llengües, i quan una de les llengües es troba en una situació de predomini o clars avantatges previs sobre l'altra o les altres. Puix que aquest model no afavoreix el bilingüisme dins cada comunitat (que afavoriria la llengua més poderosa) sinó la igualtat de llengües dins un estat sobre la base de comunitats territorials coexistents amb monolingüisme predominant.

És per això que la fórmula territorial tindrà plena aplicació en un model d'estat federal, o gairebé federal. Així, apliquen la territorialitat lingüística Suïssa, Iugoslàvia, Txecoslovàquia, i és la tendència que es manifesta al Canadà després que el bilingüisme personal a la província del Quebec menàs al retrocés del francès.

A primera vista es pot apreciar com és aquest el sistema d'«harmonització lingüística» que més pot escaure a la realitat multilingüe de l'Estat espanyol i la protecció de les llengües minoritàries (gran diversitat i concentració dels grups lingüístics, desproporció entre el potencial d'una llengua i les altres, tradició monolingüe dels castellanoparlants, absència de qualsevol estímul per a la multilingüització de tot l'Estat, tradició legal territorialista espanyola, etc.).

Hi ha, tanmateix, alternatives «mixtes», que, com ha estat remarcat, representen «una anormalitat o un compromís dins l'orientació política dominant» (*Bases per a una política lingüística democràtica a l'Estat espanyol*, per R. Ll. Ninyoles). Consisteixen a combinar els principis de la territorialitat i de la personalitat —amb formulacions que poden variar segons els casos— al·legant sovint la protecció formal de drets lingüístics individuals dins un determinat grup lingüístic territorial.

Ara bé, cal adonar-se que certes formulacions d'aquestes solucions mixtes poden «de fet» ser afavoridores també de l'eliminació de la llengua en pitjors condicions inicials, procés que «de dret» s'intenta evitar. Així succeiria, per exemple, quan, en un estat amb dues o més llengües clarament definides territorialment, però amb importants minories d'una al territori de l'altra, s'aplica el criteri territorial estricte en el territori més homogeni lingüísticament, i el personal en el territori amb minories al·lolingües i llengua pròpia en situació d'inferioritat. En aquest segon territori, malgrat la teòrica igualtat de les dues llengües en presència, la situació «real» clarament desequilibrada (l'altre territori «unilingüe» de llengua majoritària i més ben preparada, enfront d'aquest, bilingüe i amb la llengua pròpia menys preparada i prestigiada, i minoritària en el conjunt de l'estat i potser també dins el propi territori) pot menar fàcilment a l'eliminació progressiva de la llengua en posició més deficitària.

És el cas del Canadà, on el Quebec, oficialment bilingüe, anava perdent la llengua pròpia, el francès, a mans de l'anglès, mentre que la resta, províncies anglofones, oficialment unilingües, consolidaven la posició de l'anglès majoritari. La «Charte de la Langue Française» ha intentat invertir el procés afavorint una certa territorialitat del francès Quebec.

Totes aquestes fórmules bàsiques de tractament de les llengües dins estats multilingües són regulades normalment, o almenys esbossades, per les lleis fonamentals de l'estat, que en declarar l'oficialitat o cooficialitat d'una llengua només defineixen les alternatives en les esferes de l'administració pública (justícia, administració regional i municipal), educació i mitjans de comunicació públics. Resten en principi com a camps més polèmics els particulars (comercial, laboral, serveis privats), en els quals, tanmateix, la definició de les orientacions fonamentals, el desenvolupament i reglamentació posterior d'aquestes i la dinàmica social paral·lela tindran repercussions determinants.

El model estatal en la Constitució

Resulta impossible en un breu informe debatre i arribar a conclusions fermes sobre totes les possibilitats i condicionaments que la casuística legislativa pot o podrà imposar a l'ús de les llengües minoritàries de l'Estat. Cal, sens dubte, després d'una primera aproximació, un estudi més aprofundit.

Els principis d'ús lingüístic que hauran de vègir al País Valencià estan definits en dos texts fonamentals: la Constitució espanyola i l'Estatut.

La Constitució espanyola de 1978 fa poques referències a la qüestió lingüística, que es tracta específicament en l'article 3r.:

«1. El castellano es la lengua española oficial del Estado. Todos los españoles tienen el deber de conocerla y el derecho de usarla.

2. Las demás lenguas españolas serán también oficiales en las respectivas Comunidades Autónomas de acuerdo con sus Estatutos.

3. La riqueza de las distintas modalidades lingüísticas de España es un patrimonio cultural que será objeto de especial respeto y protección.»

Del text d'aquest article, a menys d'allò que disposen els respectius estatuts, es pot concloure que:

— Impedeix l'aplicació d'un model territorial pur, és a dir, d'oficialitat única de cadascuna de les quatre llengües de l'Estat al seu propi territori, puix que:

a) La llengua castellana, «todos los españoles tienen el deber de conocerla i el derecho a usarla». Per tant, es reconeixen els drets personals d'ús del castellà a tots els territoris de l'Estat. Nogensmenys, hi ha oberta la possibilitat d'interpretar aquests drets personals («derecho a usarla») com una excepció complementària al principi de territorialitat que els estatuts d'autonomia podrien determinar per a la llengua pròpia del territori.

b) «El castellano es la lengua española oficial del Estado». És a dir, en tot l'Estat és oficial el castellà, i en cap territori, per autònom que siga, no pot deixar de ser-ho, ni tan sols en les institucions autònomes, puix que les Comunitats Autònomes es consideren, a tots els efectes legals i administratius, orga-

nitzacions territorials del mateix Estat (Títol VIII, art. 137é.: «El Estado se organiza territorialmente en municipios, en provincias y en las Comunidades Autónomas que se constituyan. Todas estas entidades gozan de autonomía para la gestión de sus respectivos intereses»).

— Impedeix l'aplicació del criteri de la personalitat: és a dir, l'exercici dels drets personals d'ús de qualsevol de les quatre llengües de l'Estat (tret del castellà, és clar) arreu del territori d'aquest, perquè:

a) L'Estat central com a tal només reconeix una sola llengua oficial, i un dels principis de la personalitat és que qualsevol ciutadà, en qualsevol lloc de l'estat pugui emprar la seua llengua.

b) D'acord amb l'art. 3.2, la precisió «en las respectivas Comunidades Autónomas» impedeix la possibilitat, d'altra banda ben poc probable, que les Comunitats Autònomes de llengua castellana, com a tals, haguessen adoptat a més com a oficials una altra o altres llengües de l'Estat, per tal de fer possible l'exercici dels drets lingüístics personals arreu d'aquest.

— Per tant, la Constitució imposa a tot l'Estat un model dels usos lingüístics que s'ha d'enquadrar entre els que hem anomenat «mixtos».

El model, com es pot observar, comporta una gran dissimetria quant als drets i deures de les dues llengües i deixa el castellà en una posició palesament privilegiada enfront de les altres, en el conjunt de l'Estat i fins i tot dins cada comunitat «oficialment bilingüe», per raó de:

— L'estricta territorialitat del castellà en les àrees castellanoparlants (regions oficialment unilingües).

— El monolingüisme de l'Estat central.

— La personalitat del dret lingüístic dels castellanoparlants en les altres àrees lingüístiques (oficialment bilingües).

Aquesta darrera circumstància, sense el correctiu d'una preferència territorial de la llengua pròpia, resultaria especialment greu al País Valencià, on, sense alterar gens la (co)oficialitat del castellà ni, per tant, els usos diglòssics dels catalanoparlants ni el monolingüisme de les minories castellanoparlants (classes altes urbanes i immigrants no integrats, no les tradicionals comarques castellanoparlants), juntament amb una discreta promoció del català, seria ben fàcil i probable una progressiva, tranquil·litzadora i gens estrident *minorització* i eliminació final de la nostra llengua.

Ara bé, si com hem vist la Constitució no admet la possibilitat de la cooficialitat lingüística a nivell estatal, afavoreix arreu l'ús del castellà i exigeix el reconeixement d'uns drets personals als castellanoparlants, no exclou la possibilitat d'aplicar, en l'àmbit de les comunitats autònomes, una tendència al principi de la territorialitat de la llengua pròpia.

Sempre d'acord amb les exigències constitucionals, els estatuts basc i sobretot el català han volgut aprofitar la tendència cap a la territorialitat de la llengua pròpia que la Constitució permet. Així, ahora que declaren la cooficialitat del castellà amb les respectives llengües:

1) El català i l'euskera són definides com a *llengües pròpies* de les comunitats corresponents:

Estatut de Catalunya, art. 3.1: «La llengua pròpia de Catalunya és el català».

Estatut del País Basc, art. 6.1: «El euskera, lengua propia del Pueblo Vasco, tendrá como el castellano, carácter de lengua oficial en Euskadi, y todos sus habitantes tienen el derecho a conocer y usar ambas lenguas».

En canvi, l'Estatut valencià, en proclamar la cooficialitat d'ambdues llengües no declara el català com a llengua pròpia del País Valencià. Hem d'arribar als paràgrafs 7.5 i 7.6 per trobar una referència indirecta —fins i tot confusa— a la llengua pròpia dels valencians:

7.5: «La llei establirà els criteris d'aplicació de la *llengua pròpia* en l'Administració i en l'ensenyament».

7.6: «Hom delimitarà per llei els territoris en els quals predomine l'ús d'una llengua o de l'altra, així com els que puguen ser exceptuats de l'ensenyament i de l'ús de la *llengua pròpia de la comunitat*».

Tot i que l'art. 7.5 no especifica si la llengua pròpia a aplicar és la de la comunitat o la personal (cal pensar que es tracta de la llengua de la comunitat, car en tot l'article no hi ha cap expressió que abone l'altra interpretació, i sí en canvi aquesta), i tot i que no s'especifica tampoc quina és aqueixa llengua pròpia, per exclusió —el castellà no pot exceptuar-se de l'ús ni de l'ensenyament, i l'aplicació d'aquesta llengua en l'administració i en l'ensenyament ja està bàsicament establerta— cal entendre que on diu «*llengua pròpia*» es fa referència al valencià.

Per tant, qualsevol conseqüència jurídica que d'aquesta declaració de llengua pròpia per a catalans i bascos es pugua deduir serà aplicable també al cas valencià.

2) En coherència amb el que hem vist, als estatuts basc i català la declaració d'oficialitat del castellà és posterior i de diferent categoria que la de la llengua pròpia, i fins i tot en el cas català s'especifica que el castellà és oficial a Catalunya en tant que llengua «oficial a tot l'Estat espanyol». Aquesta redacció ha estat interpretada com la declaració d'una *prioritat oficial específica* de la llengua pròpia dins la comunitat, especialment en el cas català.

A l'estatut valencià ambdues ho són indistintament i, sembla, per les mateixes raons. Segurament no és fora de lloc pensar que, entre altres raons, hom ha evitat en aquest lloc la declaració de llengua pròpia i de prioritat d'una llengua o una altra, atenent a la presència de comarques històricament castellanoparlants. Les raons de l'oficialitat de la llengua pròpia i de l'altra són

diferents d'unes comarques a les altres. Mentre el català seria oficial també a les comarques castellanoparlants per tal de facilitar la relació amb les comarques catalanoparlants (segons tota la tradició estatutària valenciana i la convivència d'una individualització enfront de Castellà-Aragó i de cohesió amb la resta del país), el castellà seria oficial a les catalanoparlants per imposició estatal, i, en tot cas —però no necessàriament— també per a facilitar la relació amb les comarques castellanoparlants. Però una redacció que reflectís totes aquestes matisacions hauria estat impossible.

Ara bé, en la redacció actual de l'Estatut valencià, també es pot interpretar que queda reflectida una prioritat d'ús (i no sols oficial) del català, això sí, segons les zones. No pot ser interpretat altrament el paràgraf 7.6, ja citat.

Una altra qüestió, i molt més important, és quina serà i com es farà aqueixa delimitació territorial i com serà aqueix predomini.

De moment, i pel que hem vist, s'ha de concloure almenys que:

1) En la cooficialitat establerta en cap cas no és defensable una primacia del castellà derivada del fet que el castellà és oficialitzat explícitament per la Constitució (art. 3.1) puix que el paràgraf següent (3.2) oficialitza igualment i sense discriminació les altres llengües de l'Estat.

2) El català, com a llengua pròpia (art. 7.5 i 7.6) i oficial (7.1) del País Valencià ha d'esdevenir la *llengua comuna* de tots els ciutadans del nostre País, i amb predomini d'ús sobre el castellà tret de les zones que específicament delimita la llei (art. 7.6). El que importa, però, és saber en què consisteix, fins a on arriba, i quins obstacles pot trobar aqueix predomini.

Els drets i deures idiomàtics en l'Estatut d'Autonomia

Dels preceptes constitucionals i de la darrera part de l'art. 7.1 de l'estatut es pot deduir que els valencians, al País Valencià, tenim els següents drets i deures idiomàtics:

- Dret de conèixer el castellà i el català.
- Dret d'emprar el castellà i el català.
- Deure de conèixer el castellà.

No es desprén, per tant, dels texts citats, cap obligació de conèixer el català. Ni tan sols en el paràgraf 7.2 de l'estatut valencià que copia el 3.3 de l'Estatut de Catalunya, excepte la frase final que fa referència a l'equiparació total en aquest punt de castellà i català: «La Generalitat garantirà l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes, prendrà les mesures necessàries per tal d'assegurar llur coneixement i crear les condicions que permetin d'arribar a llur igualtat plena quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya.»

Castellà i català, per tant, no queden clarament i explícitament igualats al País Valencià. L'estatut, com ha fet el català, podia establir el deure de conèixer el català, perquè no hi ha cap restricció en sentit contrari a la Constitució es-

panyola avui vigent. Però s'hi ha renunciat, i aquesta mancança pot suposar greus entrebancs *de fet* al procés de normalització —encomandat precisament a la Generalitat segons l'art. 7.2, 4, 5 i 6—, a banda de dir molt poc de la consciència lingüística i la voluntat normalitzadora del legislador.

El perill que suposa aquesta còpia escapçada de l'estatut català es fa més evident en llegir l'article 7.3 (Ningú no podrà ser discriminat per raó de la seua llengua), susceptible d'una interpretació massa àmplia.

Però, ¿vol això dir que en cap cas no és exigible un coneixement de l'idioma? No ho creiem així. Tot i aquesta greu ommissió de què parlem —interpretable en part com una mesura de respecte a les comarques històricament castellanoparlants— hi ha altres disposicions al mateix estatut que indirectament poden obligar al coneixement de la llengua. Fixem-nos que la Generalitat està emplaçada, no a *facilitar* el coneixement d'ambdues llengües, sinó a *assegurar-lo*. I en la mesura que la Generalitat «adoptarà les mesures necessàries» que permeten el coneixement del català, i sobretot en la mesura que aquestes siguen efectives —i aquest serà un repte que caldrà exigir— el tant per cent corresponent de la població al qual arriben aquestes «mesures» no podrà allegar «discriminació per raó de la seua llengua». Les mesures hauran de vehicular-se sobretot, previsiblement, a través del sistema general d'ensenyament, a banda de campanyes d'alfabetització i una atenció preferent als mitjans de comunicació.

En la mateixa línia, l'altra disposició del mateix paràgraf de l'Estatut en el sentit d'obligar la Generalitat a garantir «l'ús normal i oficial de les dues llengües» és inevitablement i lògicament correlativa de l'obligació especial de conèixer l'idioma per part d'aquells qui han de fer possible l'exercici del dret d'*usar normalment i oficialment el català*. En concret, per exemple, aquells qui exerceixen una funció o activitat de caràcter públic (notaris, registradors, mediadors mercantils, etc.) i particularment funcionaris, i mestres o personal docent.

La Generalitat haurà d'assegurar en concret a tots els funcionaris de l'administració pública del País Valencià un coneixement, primer passiu (per assegurar el dret d'emprar-hi el català i poder atendre la documentació en català i els ciutadans catalanoparlants), i després actiu, per tal d'evitar la multiplicació dels serveis de traducció, que suposarien un ús ben poc *normal ni oficial* (que prescriu l'Estatut) de la llengua en l'Administració. No cal dir que, sempre que es respecte un mínim dret d'ús de la llengua escrita i parlada amb un cert nombre de traductors, és ben possible deixar en completa via morta aquesta normalització de la llengua en l'Administració. Ara bé, i açò és important, l'Administració perifèrica de l'estat al País Valencià també té l'obligació d'admetre a tràmit tots els documents i escrits que s'hi presenten en llengua catalana, sense poder exigir-ne la traducció, ja que això seria *allegable* com a ús anormal i no-oficial de la llengua, contràriament a allò que estableix l'Estatut. I aquest, en aquest punt, obliga també l'Administració perifèrica de l'Estat, puix que el dret establert no resulta d'una competència exclusiva de la Generalitat sinó d'un dret reconegut a tots els ciutadans del País Valencià, i a més la Constitució disposa que l'Estat «reconocerá i amparará como parte integrante de su ordenamiento jurídico» els estatuts d'autonomia (art. 147). Una altra cosa serà la llengua en

el procediment intern de l'Administració perifèrica —i potser també de l'autònoma, com hem vist—, però precisament ací seria d'aplicabilitat (si vol el governant, és clar, i no sé amb quina possibilitat de recurs en cas contrari per part de qualsevol ciutadà) l'article 3.3 de la Constitució, citat, i el 3.4 de l'Estatut de Madrid, si és que aquestes parts de les lleis tenen la mateixa validesa que les altres.

Així mateix, els mestres, especialment els ensenyants a Preescolar i primer cicle d'E.G.B., atés el caràcter globalitzat (art. 15.2 a) i b) de la Llei General d'Educació) d'aquestes etapes, i atesa l'obligació, almenys, de l'ensenyament *del* català (quan no *en* català) que pot establir la llei prevista en l'art. 7.5, caldrà que dominen la llengua. Un ensenyament del català per part de mestres diferents seria ben *anormal*, i per tant contrari a l'Estatut, i a la L.G.E., encara que podria acceptar-se transitòriament.

Inversament, l'alumnat, una vegada assegurat el coneixement del català en els nivells bàsics del sistema d'ensenyament, hom suposa que no podrà al·legar tampoc discriminació per raó de la llengua, però cal un esbrinament més minucios de tots els supòsits i conseqüències.

La normalització de l'idioma

Ja veiem com la possibilitat de normalització de la llengua resta molt condicionada per l'absència d'una disposició que permeta exigir el coneixement de la llengua, tal com fa l'Estatut de Catalunya, en certa manera.

Això no obstant, tant el paràgraf 7.2 com el 7.4 abonen una política de normalització que, avalada pel mateix Estatut, hauria de regir-se per unes bases legals la regulació de les quals és encomanada a la Generalitat. En aquest sentit l'Estatut atribueix a la Generalitat la titularitat de la competència per a regular l'exercici dels drets i deures lingüístics, ja que segons l'art. 7.2 li correspon garantir «l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes», prendre «les mesures necessàries per tal d'assegurar llur coneixement», i hom ha d'entendre que també s'hi refereix l'art. 7.4 («protecció i respecte especials a la recuperació del valencià»), i que se li encarreguen les lleis esmentades en l'art. 7.5 (criteris d'aplicació en l'Administració i l'ensenyament) i 7.6 (delimitació dels territoris de predomini d'una llengua o de l'altra, i d'excepció de l'ús i l'ensenyament del català).

Per tant, la Generalitat valenciana és titular de competència exclusiva sobre regulació de l'exercici dels drets i deures lingüístics (i en part també, arts. 7.2 i 7.6, dels del castellà que ja estan establerts a l'Estatut).

Ara bé, l'estatut català, en tant que llei orgànica tramitada pel procediment especial de l'art. 151.2, no pot permetre que cap dels drets que estableix (i deures), així com que cap de les competències exclusives que li corresponen siguin modificades per cap altra llei orgànica posterior. Així en el cas dels drets i deures idiomàtics i de la regulació de l'ús d'aquests que té atribuïda no pot ser suplantada per les lleis orgàniques en elaboració o aprovades (especialment LAU o LOAPA). Només la Llei Orgànica del Poder Judicial (LOPJ) podria

entrar a regular-hi puix que la regulació afectaria no una competència material exercitable per l'Administració de l'Estat o la Generalitat, sinó un poder de l'Estat, el poder judicial, concebut com a poder únic per la Constitució. En el benentès que si hi pot regular l'exercici dels drets i deures mai no pot modificar-los.

En el cas valencià, l'absència d'un procediment especial, amb referèndum previ, deixa aquesta primacia de l'Estatut sobre les altres Lleis Orgàniques en una situació més dubtosa.

Per una altra banda, la Generalitat disposa de competències exclusives o de desenvolupament legislatiu en diverses matèries en què precisament són d'aplicabilitat les competències que li corresponen en matèria lingüística. Cal destacar, tot i que és imprescindible una anàlisi de les possibilitats que en aquest tema ofereix cadascuna: cultura, règim local i denominació oficial de municipis i topònims, col·legis professionals, fundacions i associacions docents i culturals, jòventut, publicitat, espectacles (competències exclusives, art. 31), laboral, museus, arxius i biblioteques (desenvolupament legislatiu i execució, art. 32), mitjans de comunicació (creació, desenvolupament legislatiu i execució, art. 37.1, 2 i 3) nomenament de notaris i registradors de la propietat (art. 41), i particularment ensenyament (competència de regulació i administració, art. 35). Cal tenir en compte també que aquestes competències, en gran part, pateixen igualment les deficiències d'elaboració que hem esmentat per a les competències específicament lingüístiques.

La delimitació de les zones lingüístiques

D'acord amb l'art. 7.6 correspon a la Generalitat la delimitació de «els territoris en els quals predomine l'ús d'una llengua o de l'altra». Aquest paràgraf té una redacció confusa, que pot rebre interpretacions incorrectes, greu-ment negatives per a la normalització de la llengua.

En primer lloc cal avançar que com que l'Estatut considera pertot el País Valencià com una sola zona amb problemàtica lingüística comuna, i considerant que històricament han existit dues comunitats lingüístiques amb llengües diferents, és ben natural i necessària aquesta diferenciació de territoris que ací es planteja. Precisament el perill és que no siga aquesta idea de diferenciació històrica la que presidisca la diferenciació en territoris lingüístics, sinó l'ús lingüístic actual, fruit en molts llocs del País Valencià —cal dir-ho?— de la castellanització.

Però creiem que no és aquesta la delimitació a què fa referència l'article esmentat. Des d'aquest punt de vista, caldria donar al verb «predomine» el sentit *imperatiu* que raonablement té, sinònim de «ha de predominar». Si hom hagués volgut significar que la llei hauria de constatar en quines zones o territoris és majoritària cada llengua en l'actualitat hom hauria escrit «predomina», en mode indicatiu. A més, no té cap sentit, en una llei, una constatació, que correspon més tost a un estudi científic o un dictamen tècnic. La funció de la llei és regular, en aquest cas, en quins territoris «ha de predominar» una llengua

o l'altra. Aquest sentit imperatiu fa referència, evidentment, a l'ús normal i oficial que l'Estatut exigeix de garantir a la Generalitat.

Tan perillós com aquesta desorientadora redacció del paràgraf és el silenci de l'estatut sobre els criteris que han de determinar la delimitació preceptuada.

Des d'un punt de vista lògic i coherent amb l'art. 7.4 (S'atorgarà protecció i respecte especials a la recuperació del valencià; fixem-nos en el mot «recuperació») el criteri haurà de ser la divisió històrica entre comarques catalanoparlants i castellanoparlants, sense que puga acceptar-se el criteri de percentatges de parlants actuals, les més de les vegades establerts, d'altra banda, sense la més mínima fiabilitat, i que condemnarien a la castellanització total comarques catalanoparlants des de la constitució del País Valencià.

La definició d'aquesta frontera no és encarregada a cap institució especialitzada, però sembla raonable que hauria de ser missió de la Universitat a través del seu Institut de Filologia Valenciana.

Tant l'atribució a la Universitat d'aquesta funció i d'altres, com la definició explícita de la frontera i de les zones lingüístiques hauria d'incloure's en un futur Estatut de la Llengua o Llei de Normalització de la Llengua, un dels objectius prioritaris de les futures Corts valencianes.

La segona part del paràgraf 6é. de l'article 7 és totalment innecessària, i no compta amb precedents en cap altre estatut d'una comunitat amb llengua pròpia. Si hom volia fer referència a les comarques castellanoparlants, l'excepció és poc recomanable almenys de l'ensenyament puix que el coneixement del català per part de tots els valencians afavoriria la cohesió del pas i individualitzaria aqueixes comarques de les contigües castellanoparlants no valencianes. A més, el problema es planteja també al País Basc i no ha estat prevista cap mesura d'excepció. De tota manera, el text de l'estatut diu «podran», i hem de considerar per tant aquesta com una possibilitat no preceptiva, i que caldria fins i tot evitar.

Molt més greu seria l'aplicació d'aquesta mesura a zones històricament catalanoparlants que a causa del procés de castellanització han arribat a un alt percentatge de castellanoparlants.

El nom i la unitat de l'idioma

La llengua dels valencians, el català, és anomenada «idioma valenciano» en la redacció de l'Estatut de Madrid.

D'aquesta denominació no es pot concloure, però, en cap cas, ni jurídicament ni, no cal dir-ho, científicament, que la llei considere el «idioma valenciano» una llengua diferent de la catalana, tal com és citada a l'Estatut de Catalunya. Tot i que caldria més aprofundidament estudiar si jurídicament la diferent denominació de matèries subjectes a dret implica sempre i necessàriament una consideració diferenciada d'aquestes, cal tenir en compte que per a la interpretació de la correcta significació dels mots en els texts legals és d'allegació el Diccionari de la Real Academia Española de la Lengua, com a diccionari oficial que

és de l'Estat, i que en aquest diccionari és definida diàfanament la identitat dels parlars de Catalunya i el País Valencià.

Amb tot, la redacció actual de l'estatut és, una vegada més, perillosament confusa, i pot donar peu a conflictes en plantejar-se contínues discrepàncies quant a la interpretació de la identitat del «idioma valenciano», amb la consegüent repercussió negativa, com fins ara, en la normalització de la llengua.

Per això, com més prompte millor, cal aclarir la definició oficial de la llengua, així com la institució o institucions de control lingüístic que han de marcar la normativa, aspecte aquest que previsorament ja ha deixat aclarit, per exemple, l'estatut basc. En el nostre cas, però, caldrà esperar a la llei de normalització de la llengua que hem esmentat.